

FRAMTIDENS GYMNASIUM

DEN SJÄLVKLARA förutsättningen för diskussionen om det nya gymnasiet har varit, att dess kvalitet inte fick bli lägre än det nuvarandes. En sänkning av studiemålet kunde icke godtagas. Detta i sin tur förutsatte självfallet, att gymnasiet, till skillnad från realskolans efterträdare grundskolan, måste bevara sin karaktär av urvalsskola.

Den centrala frågan inför den, det skall gärna erkännas, vid första ögonkastet eleganta konstruktion som gymnasieutredningen skisserat är därför just denna — innebär det föreslagna systemet tillräckliga garantier mot en standardsänkning? Olyckligtvis är det lätt att peka på flera omständigheter som tyder på att så inte är fallet.

Till att börja med kan konstateras, att principen om gymnasiet som en urvalsskola tycks vara övergiven. Ingen betygsspärr för inträde skall ingå i systemet, något som ter sig så mycket besynnerligare som icke endast den gymnasieförberedande g-linjen i grundskolan utan — med i vissa fall smärre kompletteringar — även de andra linjerna skall berättiga till inträde. Den kuriösa motiveringen för denna breddning är, att man på detta sätt vill försöka undvika en sned-

vridning genom alltför stor tillströmning till 9 g. Att förebygga en sådan genom att i praktiken göra alla linjer till g-linjer förefaller onekligen vara en plan av mycket liten djupsinnighet.

Att en så våldsam breddning av rekryteringen som utredningen — från sina utgångspunkter säkerligen med rätta — räknar med, i och för sig måste medföra risker för en standardsänkning ligger i öppen dag. Till detta kommer, att det kan befaras att grundskolan ger ett sämre underlag för högre studier än den gamla realskolan. Utredningen är på den punkten optimistisk, dessvärre utan att kunna ge några mer övertygande skäl för sin tillförsikt. För egen del har utredningen på ett enkelt — säkerligen alltför enkelt — sätt dragit sig undan kärnproblemet om dess föreslagna nya gymnasium blir bättre, sämre eller lika bra som det gamla. Man gör nämligen energiskt gällande att en sådan jämförelse skulle sakna mening — så många faktorer kommer att vara förändrade i fråga om elevmaterial, målsättning, kursinnehåll och annat mera att en komparativ värdering inte låte sig göras. Det låter sig sägas — och dock är resonemanget självfallet

absurt. Vilken som helst förändring skulle ju på det sättet kunna försvaras, åtminstone om den vore tillräckligt genomgripande för att rubba förutsättningarna för en jämförelse! De vidlyftiga ansträngningarna för att bevisa tesen om jämförelsens meningslöshet har snarast intresse som oroande symptom. Betänkligt mycket påminner de om motsvarande advokatyr när det på sin tid gällde att frikoppla grundskolan från de besvärande jämförelserna med realskolan.

Det är inte svårt att ta fram exempel på detaljer, små eller stora, i utredningens kursplaner som innebär obestridliga förstärkningar eller i varje fall välmotiverade moderniseringar. Införandet av statistik i matematikundervisningen, religionskunskapens i vår tid särskilt angelägna breddning genom större uppmärksamhet åt främmande religioner, biologiämnets resoluta koncentration omkring ett begränsat antal centrala, pedagogiskt givande frågeställningar är exempel på sådana förbättringar. En väsentlig vinning i stort är självfallet integrationen av de nuvarande fackgymnasierna med det allmänna gymnasiet.

Sådana positiva inslag i detaljer båtar emellertid föga om den allmänna kvalitetsnivå som utredningen som det vill synas en aning irriterat vill komma ifrån att diskutera inte kan upprätthållas. Den våldsamt breddade rekryteringen och grundskolans i vissa avseende

sannolikt svagare fundament har nämnts som två betänkliga riskmoment. Ännu ett må i detta sammanhang beröras, ett väsentligt, nämligen lärarkompetensen. Att utredningen är nöjd med sitt eget verk må vara förklarligt, men när den bl. a. gör gällande att just dess förslag rörande lärarutbildningen innebär en avsevärd förstärkning är det svårt att ta den helt på allvar. Av avgörande betydelse är härvidlag lektorskompetensen.

Som var att vänta med tanke på tidigare erfarenheter innebär förslaget i detta stycke ytterligare en väsentlig nedprutning av fordringarna. Kravet på vetenskaplig meritering avskaffas i stort sett. Det ersättes, kort uttryckt, med endera långvarig och trogen tjänst — adjunkter med väl vitsordad pedagogisk skicklighet skall kunna befordras till lektorer — eller med en hittills i realiteten icke existerande akademisk merit, ett betyg i licentiatexamen!

Sannolikt är detta den betänkligaste beståndsdel i hela betänkandet. Ett genomförande av detta hugskott skulle korteligen innebära, att den kontakt som det svenska läroverket av ålder haft med det vetenskapliga livet väsentligen skulle avvecklas — och detta i en tid då gymnasiets funktion att förbereda för universitetsstudier blir alltmer dominerande!

Utredningen har kommit fram till sin »lösning» genom att rent principiellt angripa problemet från

fel håll. Man har utgått från nuvarande katastrofala lektorsbrist och försökt laga efter lägenheten för att i alla fall få någon sorts lärare att sätta i katedrarna, under namn av lektorer. I en fråga av denna vikt måste det motsatta förfaringsättet vara det enda rimliga — att utgå från en bedömning av vad gymnasiet sakligt sett kräver och sedan sätta till kraftansträngingar för att få fram kompetenta lektorer. Att kapitulera för bristen innebär självfallet att den permanentas. Visserligen skriver utredningen pliktskyldigast, att även licentiater och doktorer är välkomna som lektorer, men att detta är illusionsmakeri är självklart. Varför skulle någon till mycket dryga kostnader skaffa sig en avsevärt starkare kompetens om det räcker med ett betyg?

Det beklämmande med den föreslagna avvecklingen av lektorskåren, i ordets hittills gällande mening, är, att det ovillkorligen väcker tvivel på utredningens engagemang över huvud taget när det gäller att vidmakthålla gymnasiet kvalitet.

Men antaget att det faktiskt gäller en standardsänkning, kan man invända — varför skulle den inte kunna accepteras? Kan inte vinsten

i bredd ersätta förlusten i kvalitet?

Svaret måste bli nej — och detta främst med hänvisning till det redan påpekade, alltmer markerade sambandet mellan gymnasium och universitet. Accepterar vi en sänkning av gymnasiet slutmål står vi obönhörligen inför valet mellan två olyckliga alternativ. Antingen måste den akademiska undervisningen kompletteras med en propedeutisk undervisning avsedd att fylla de luckor gymnasiet i sin nya form inte förmått täppa till, — med därav följande förlängning av studietiden. Eller också nödgas vi finna oss i en sänkning jämväl av våra akademiska examinas nivå. Helt visst skulle gymnasieutredningens teoretiker även i sådant fall sofistikerat kunna uppvisa att rättvis jämförelse mellan gammalt och nytt vore omöjlig. Vad de inte skulle kunna förhindra vore däremot att det snart nog bleve uppenbart att vi börjat glida bakåt i en internationell konkurrens där den högre utbildningens kvalitet alltmer framstår som ett av de väsentligaste vapnen. En gymnasierreform som rymmer påtagliga risker för en sådan kvalitetsförsämring är i utbildningssamhällets tid föråldrad innan den börjat tillämpas.